

Musiqi

Dərslik

2

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni

Musiqisi *Üzeyir Hacıbəylinin*,
sözləri *Əhməd Cavadındır*.

Azərbaycan! Azərbaycan!
Ey qəhrəman övladın şanlı Vətəni!
Səndən ötrü can verməyə cümlə hazırız!
Səndən ötrü qan tökməyə cümlə qadiriz!
Üçrəngli bayrağınla məsud yaşa!
Minlərlə can qurban oldu!
Sinən hər bə meydan oldu!
Hüququndan keçən əsgər,
Hərə bir qəhrəman oldu!

Sən olasan gülüstan,
Sənə hər an can qurban!
Sənə min bir məhəbbət
Sinəmdə tutmuş məkan!

Namusunu hifz etməyə,
Bayrağını yüksəltməyə
Cümlə gənclər müştəqdir!
Şanlı Vətən! Şanlı Vətən!
Azərbaycan! Azərbaycan!

HEYDƏR ƏLİYEV
AZƏRBAYCAN XALQININ ÜMUMMİLLİ LİDERİ

OQTAY RƏCƏBOV
NAZİM KAZIMOV
REYHAN HACIZADƏ

Ümumi təhsil
müəssisələrinin **2**-ci sinfləri üçün

Musiqi fənni üzrə **DƏRSLİK**

© Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi

**Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0
International (CC BY-NC-SA 4.0)**

Bu nəşr Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0
International lisenziyası (CC BY-NC-SA 4.0) ilə www.trims.edu.az
saytında yerləşdirilmişdir. Bu nəşrdən istifadə edərkən
lisenziyanın şərtləri qəbul edilmiş sayılır:

İstinad zamanı nəşrin müəllif(lər)inin adı göstərilməlidir.

Nəşrdən kommersiya məqsədilə istifadə qadağandır.

Tөрөmə nəşrlər orijinal nəşrin lisenziya şərtləri ilə yayılmalıdır.

Bu nəşrlə bağlı irad və təkliflərinizi
tahsil_az@yahoo.com və derslik@edu.gov.az
elektron ünvanlarına göndərməyiniz xahiş olunur.
Əməkdaşlığa görə əvvəlcədən təşəkkür edirik!

Mündəricat

I. AZƏRBAYCAN MƏNİM VƏTƏNİMDİR

1. Melodiya	6
2. Mahnıda söz	8
3. Salam, mənim Vətənim!	10
4. Himn	12

II. SEHRLİ DÜNYA

5-6. Fortepiano aləmi	16
7. Marş	18
8. Azərbaycan xalq rəqsləri	20
9. Ritmsiz musiqi yoxdur	22

III. QIZILI PAYIZ

10. Təbiət və musiqi	26
11. Can nənə, bir nağıl de	28
12. Qış gəlibdir, qış gəlib	30
13. Gəzinti	32
Musiqi notlarını tanıyaq	33
14. Sınıf konserti	34

IV. İFADƏLİ MUSIQİ ALƏMİ

15. Azərbaycan xalq çalğı alətləri	36
16. Musiqidə iki lad	38
17. Laylalar	40
18. Əziz ana, şirinsözlü ana	42

V. AXAR SULAR AŞIB-DAŞIR

19. Çiçəkli yaz	46
20. Baharı qarşılayaq	48
21. Novruz bayramı	49
22. Mənim Azərbaycanım	50

VI. TEATR ALƏMİ

23. Səslənən şəkillər	54
24. Sehrli çubuq	56
25-26. Kukla teatri	58
27. Musiqini yaradan intonasiya	60
Musiqi alətlərinin sehrli səsləri	62
28. Sınıf konserti	63

Şerti işarələr

- Yeni mövzu

- Oxuyaq

- Dinləyək

- Sual və tapşırıqlar

I
bölmə

Azərbaycan mənim Vətənimdir

Melodiya

Şəkillərdə təbiət hadisələri təsvir olunub.
Bu hadisələr zamanı yaranan səslər qeyri-musiqi səslərdir.
Bəstəkarlar bu qeyri-musiqi səslərini musiqi
ilə ifadə edəndə melodiya alınır.

Şimşəyin gurultusu

Yağışın şırıltısı

Dənizin uğultusu

Küləyin vıyılması

MELODİYA – musiqi əsərinin əsasını
təşkil edən mühüm ifadə
vasitəsidir.

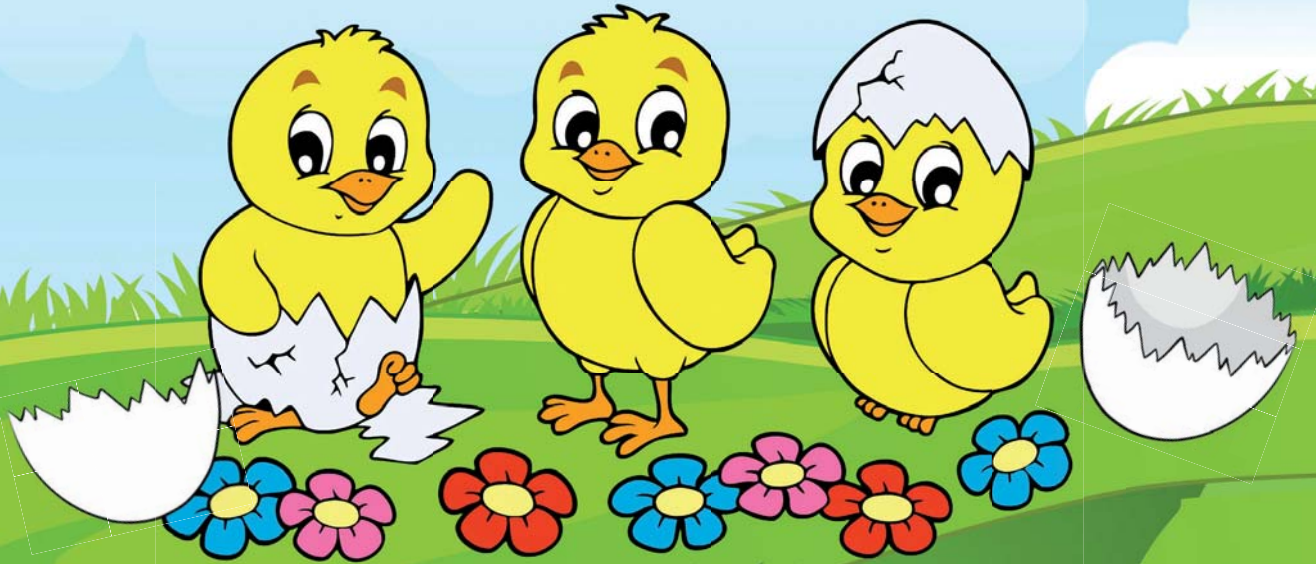

Cücələrım

Musiqisi Qəmbər Hüseynlinin,
sözləri Tofiq Mütəllibovundur.

Cücələrım

Mahnının melodiyasını "la" hecası ilə ifa edin.

Sual və tapşırıqlar

1. Təbiət səslərini müşahidə edərkən hansı hissləri keçirirsiniz?
2. "Cücələrım" mahnısının melodiyasını yada salaraq "la" hecası ilə ifa edin.

Mahnıda söz

Mahnı – söz və melodiyanın birləşməsindən yaranır. Mahnının sözlərini *şair* yazır, musiqisini *bəstəkar* bəstələyir.

Sülh göyərçiniyik biz

*Musiqisi Rəşid Şafəqin,
sözləri Zahid Xəlilindir.*

Cücələrım

Musiqisi Qəmbər Hüseynlinin,
sözləri Tofiq Mütəllibovundur.

*Cip-cip cücələrım,
Cip-cip-cip-cip cücələrım.
Mənim qəşəng cücələrım,
Tükü ipək cücələrım.*

I

*Gözləyirəm tez gəliniz,
Göy çaməndə dincəliniz.* } 2 dəfə

Nəqərat:

*Ay mənim cücələrım, } 2 dəfə
Ay mənim cücələrım, }
Mənim qəşəng cücələrım.
Cip-cip cücələrım,
Cip-cip-cip-cip cücələrım.
Mənim qəşəng cücələrım,
Tükü ipək cücələrım.*

II

*Nə yesəniz mən verərəm,
Su verərəm, dən verərəm.* } 2 dəfə

Nəqərat:

III

*Arzum budur boy atasız, } 2 dəfə
Ananıza tez çatasız.*

Nəqərat:

Sual və tapşırıqlar

1. Mahnının sözlərini kim yazır?
2. Mahnının musiqisini kim bəstələyir?
3. "Sülh göyərçiniyik biz" mahnısında şair Yer üzünü necə təsvir edir?
4. "Cücələrım" mahnısını sözləri ilə ifa edin.

Salam, mənim Vətənim!

Biz Vətənə həsr olunmuş mahnıları həvəslə ifa edirik. Belə mahnılardan biri də **xanəndə*** Xan Şuşinskinin "Şuşanın dağları" mahnısıdır. Mahnıda Şuşa şəhərinin gözəllikləri təsvir olunur.

"Şuşanın dağları"

Musiqisi və sözləri Xan Şuşinskinindir.

AZƏRBAYCAN

Not yazısı Səid Rüstəmovun,
sözləri Səməd Vurğunundur.

El bilir ki, sən mənimsən, }^{2 dəfə}
Yurdum, yuvam, məskənim sən. }^{2 dəfə}
Anam doğma Vətənim sən! }^{2 dəfə}
Azərbaycan, Azərbaycan,
Yaşa, yaşa, Azərbaycan!
Ay anam, Azərbaycan!

Sual və tapşırıqlar

1. "Şuşanın dağları" mahnısında Şuşa necə təsvir olunur?
2. "Azərbaycan" mahnısı hansı alətlə ifa edilir?
3. Vətənimiz Azərbaycana aid şəkil çəkin.

***xanəndə** – xalq musiqilərini ifa edən müğənni

Himn

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni

*Musiqisi Üzeyir Hacıbəylinin,
sözləri Əhməd Cavadındır.*

*Azərbaycan! Azərbaycan!
Ey qəhrəman övladın şanlı Vətəni!
Səndən ötrü can verməyə cümlə hazırız!
Səndən ötrü qan tökməyə cümlə qadirikiz!
Üçrəngli bayrağınla məsud yaşa!
Minlərlə can qurban oldu!
Sinən hər bə meydan oldu!
Hüququndan keçən əsgər,
Hərə bir qəhrəman oldu!*

*Sən olasan gülüstan,
Sənə hər an can qurban!
Sənə min bir məhəbbət
Sinəmdə tutmuş məkan!*

*Namusunu hifz etməyə,
Bayrağını yüksəltməyə
Cümlə gənclər müştəqdir!
Şanlı Vətən! Şanlı Vətən!
Azərbaycan! Azərbaycan!*

Azərbaycan Respublikasının 3 dövlət rəmzi var.

1. **Bayraq** 2. **Gerb** 3. **Himn**

Himn dövlət rəmzlərindən biridir. Azərbaycanın Dövlət Himni bəstəkar Üzeyir Hacıbəyli tərəfindən şair Əhməd Cavadın sözlərinə bəstələnib.

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni

Sual və tapşırıqlar

1. Himn nədir?
2. Azərbaycan Dövlət Himnini ifa edin.
3. Azərbaycan Dövlət Himnini ifa edərkən hansı hissləri keçirirsiniz?

Mahnıların müəllifləri

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni

Üzeyir Hacıbəyli
(bəstəkar)

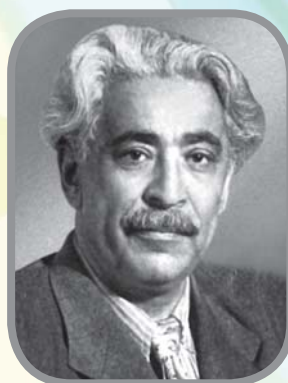
Əhməd Cavad
(şair)

Azərbaycan

Səid Rüstəmov
(bəstəkar)

Səməd Vurğun
(şair)

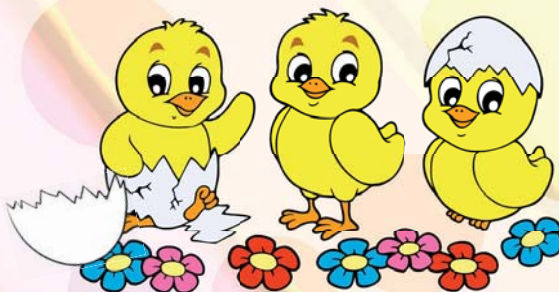
Cücalərim

Qəmbər Hüseynli
(bəstəkar)

Tofiq Mütəllibov
(şair)

II
bölümə

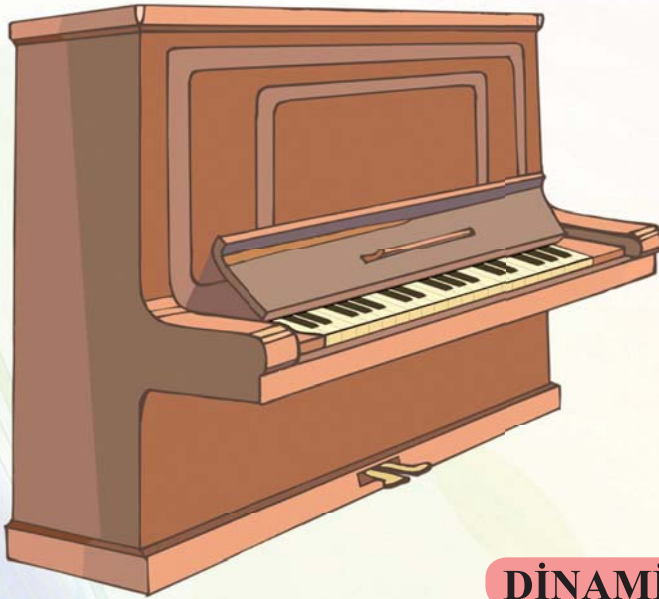

Səhrli dünya

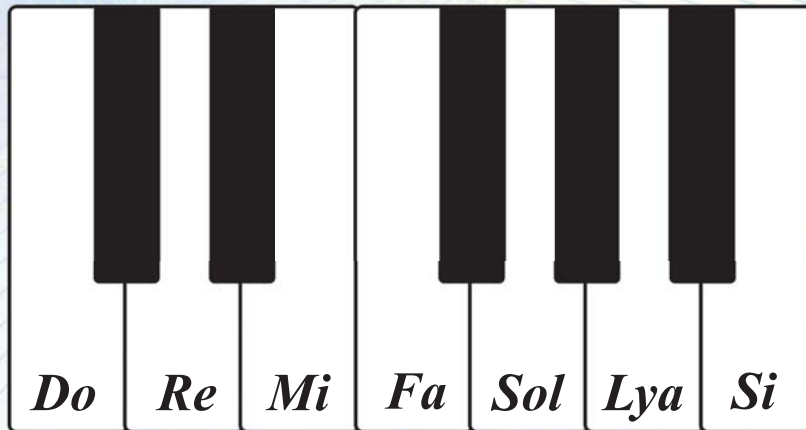

Fortepiano aləmi

DİNAMİKA – səsin gücünə deyilir.

Səsin gücünü təyin etmək üçün müxtəlif işarələr var. Bunlar dinamik işarələr adlanır. Fortepiano alətinin adı məhz iki dinamik işarənin – forte **-f (güclü səslənmə)** və piano **-p (zəif səslənmə)** birləşməsindən yaranıb. Fortepiano dilli alətdir. Onun dilləri ağ və qara rəngdə olur.

Bəstəkar Asəf Zeynallı uşaqlar üçün "Kuklaların yürüşü" adlı **fortepiano pyesi*** yazıb. Bu fortepiano pyesində müxtəlif maraqlı hadisələr öz əksini tapır.

Kuklaların yürüşü

Fortepiano pyesi
Asəf Zeynallı

Tut məni, tut

Musiqisi Asya Sultanovanın,
sözləri Teymur Elçinindir.

I

Gizləniyəm gözünü yum,
Yerimi tap, dalımca cum.
Tut məni, tut məni!

II

Gizlənmışəm gözünü aç,
Gücün çatsa, dalımca qaç.
Tut məni, tut məni!

Sual və tapşırıqlar

1. Fortepianonun dilləri hansı rənglərdə olur?
2. Forte (f) və piano (p) dinamik işarələri bir-birindən nə ilə fərqlənir?

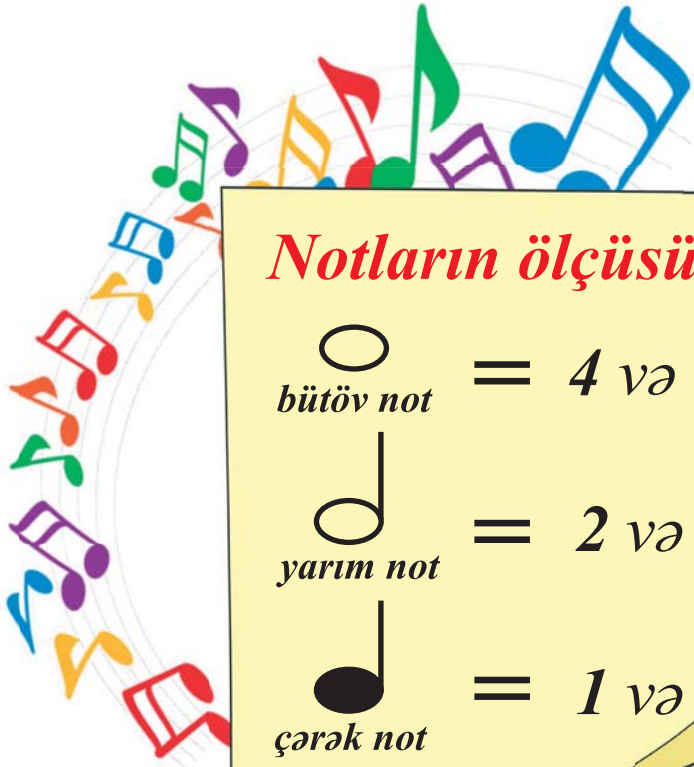
*fortepiano pyesi – fortepiano üçün yazılmış kiçikhəcmli musiqi əsəri

Marş

Marş tənənəli yürüşü müşayiət edən musiqidir. Marşlar müxtəlif olur – bayram marşları, hərbi marşlar, idman marşları və məktəbli marşları.

Notların ölçüsü

 = 4 və
bütöv not

 = 2 və
yarım not

 = 1 və
çərək not

$$\begin{aligned} \circ &= \text{d} + \text{d} = \bullet + \bullet + \bullet + \bullet \\ 4 &= 2 + 2 = 1 + 1 + 1 + 1 \end{aligned}$$

Bayram günü

Musiqisi Üzeyir Hacıbəylinin,
sözləri Mirmehdi Seyidzadəninindir.

Sülh marşı

Musiqisi Sevda İbrahimovanın,
sözləri Teymur Elçinindir.

I

İnsanlar yaşamağa
Gəliblər bu dünyaya.
Balalar oxşamağa
Gəliblər bu dünyaya.

II

Yurdumuz bu dünyanın
Haqq söyləyən dilidir.
Sülhün enməz qalası
Böyük Odlar Yurdudur.

Nəqərat:

Sülh dünyanın səsidir,
Sülh, sülh, sülh.
Yaşamaq həvəsidir
Sülh, sülh, sülh.
Var olsun Yer kürəsi,
Ən xoş həyat nəğməsi.

Sual və tapşırıqlar

1. Bütöv notun ölçüsü neçədir?
2. Yarım notun ölçüsü neçədir?
3. Çərək notun ölçüsü neçədir?
4. Azərbaycan əsgəri haqqında şifahi təqdimat edin.

Azərbaycan xalq rəqsləri

Cəngi

Naz eləmə

Yallı

El sənətçilərinin, musiqiçilərin ifasında səslənərək bu günümüzdə gəlib çatan rəqslərimiz var. Bu rəqslər müxtəlif hərəkət elementlərindən ibarətdir. Rəqs hərəkətləri sağlamlığımız üçün faydalıdır.

Naz eləmə

Azərbaycan xalq rəqsi

Mahnı və rəqs

*Musiqisi Cahangir Cahangirovun,
sözləri Mirmehdi Seyidzadəninindir.*

I

Ölkəmizin bizim bəxtiyar nəslı,
Oynamağa həvəsli, həvəsli.
Ay uşaqlar, gəlin verək əl-ələ,
Oynayaq biz bax belə-belə.

III

Cərgələnək, bayraqları yelləyək,
Gəlin, şənlik eyləyək, eyləyək.
Hər tərəfə yayılsın bu nəğməmiz,
Səsimizdən gurlasın dəniz.

II

Bağçamızda gülümsəyir gül-çiçək,
Qəlbimizdir sevincək, sevincək.
Vətən bizi öz qoynunda bəsləyir,
Gələcəyə bizi səsleyir.

Sual və tapşırıqlar

- Doğru olanı tapın və deyin: Musiqi+hərəkət=?
a) mahnı b) şeir c) rəqs
- "Mahnı və rəqs" mahnısında hansı sətirlər insanları birlikdə rəqs etməyə çağırır?

Ritmsiz musiqi yoxdur

Bütün canlıların və cansızların həyatında ritm olduğu kimi, musiqidə də müxtəlif **ritmlər** var.

Nəlbəki

Azərbaycan xalq rəqsi

RİTM – müəyyən zaman daxilində müxtəlif ölçülü səslərin ardıcıl səslənməsidir.

"Nəlbəki" rəqsini qızlar ifa edir. İfa zamanı əllərin 3-cü barmağına üskük taxılır. Rəqs üsküyü nəlbəkiyə toxundurmaqla ifa edilir.

Nağara

Musiqisi Oqtay Zülfüqarovun,
sözləri Abdulla Şaiqindir.

I

Nağaranı çalırım,
Dum-bolo-bom, dum-bolo-bom.
Hər yana səs salıram,
Dum-bolo-bom, dum-bolo-bom.
Hansı nağara çalır,
Dum-bolo-bom, dum-bolo-bom.
Hər yana o, səs salır,
Dum-bolo-bom, dum-bolo-bom.

Nəqərat:

Bax, böyük nağara çalır,
Dum-bolo-bom, dum-bolo.
Dom-dom-dom.
Balaca nağara çalır,
Dum-bolo-bom, dum-bolo.
Dom-dom-dom.

Sual və tapşırıqlar

1. Musiqidə ritm nədir?
2. "Nəlbəki" rəqsi hansı xalqa məxsusdur?
3. "Nağara" mahnısında nağaranın səsi hansı sözlərlə ifadə olunur?

Mahnıların müəllifləri

Tut məni, tut

Asya Sultanova
(bəstəkar)

Teymur Elçin
(şair)

Nağara

Oqtay Zülfüqarov
(bəstəkar)

Abdulla Şaiq
(şair)

Mahnı və rəqs

Cahangir Cahangirov
(bəstəkar)

Mirmehdi Seyidzadə
(şair)

Sülh marşı

Sevda İbrahimova
(bəstəkar)

Teymur Elçin
(şair)

III
bölmə

Qızılı payız

Təbiət və musiqi

Təbiətdə 4 fəsil var: payız, qış, yaz, yay. Şairlər bu fəsillər haqqında şeirlər yazıb, bəstəkarlar isə bu şeirlərə mahnılar bəstələyib.

○
bütöv
not

∪∪
yarım
not

♪♪
çərək
not

♪♪♪♪
səkkizlik
not

Payız

Musiqisi Rəşid Şəfəqin,
sözləri Əjdər Ağayevindir.

Fəsillər

Musiqisi Məryəm Əlibəylinin,
sözləri Sevinc Nuruqızınındır.

I

Qaranquşlar qayıtdı
Eyvandakı yuvaya.
Bahar gəlib, Novruzunu
Gətirdi el-obaya.
İlin dörd övladı var,
Biri bahardır, bahar.

II

Hərərətli qoynuna
Yenə aldı bizi yay.
Dedi: "Qonaq gəlmişəm,
Qalacağam düz üç ay".
İlin dörd övladı var,
Yayda kefim kök olar.

III

Payız gəldi, yarpaqlar
Oldu qızılı-sarı.
Dərildi bağçaların,
Bağların dadlı barı.
İlin dörd övladı var,
Payızda yağış yağar.

IV

Qondu qar dənələri
Kirpiyimə, qaşıma.
İsti əlcək geyindim,
Papaq qoydum başıma.
İlin dörd övladı var,
Qışda boran, qar olar.

Sual və tapşırıqlar

1. 1 bütöv not neçə yarım nota bərabərdir?
2. 1 bütöv notda neçə çərək not yerləşir?
3. Neçə səkkizlik not 1 bütöv nota bərabərdir?

Can nənə, bir nağıl de

"Göçək Fatma"
nağılını uşaqlar çox sevir.
Nağılın baş qəhrəmanı
Göçək Fatma çox ağıllı
və zəhmətsevər qızıdır.

Göçək Fatma obrazını
bəstəkar Oqtay Rəcəbov
"Göçək Fatma" nağıl-
operasında təsvir edib.
Operanın mətnini şair
Mirvarid Dilbazi yazıb.

Göçək Fatma

Nağıl-operasından Fatmanın mahnısı

Nənəm nağıl danışır

Musiqisi Sevdə İbrahimovanın,
sözləri Nəbi Xəzrinindir.

I

Bir sevinc var hər üzdə,
Nənəm nağıl danışır.
Uzanmışıq qum üstə,
Nənəm nağıl danışır.

II

Söyüd başını əyir,
İydə üzümə dəyir.
Çinar susub dinləyir,
Nənəm nağıl danışır.

III

Bax, ulduzlar göz vurur,
Ay başım üstə durur.
Onlar da sanki duyur,
Nənəm nağıl danışır.

Sual və tapşırıqlar

1. "Göyçək Fatma" nağıl-operası hansı xalq nağılı əsasında yazılıb?
2. YouTube üzərindən "Göyçək Fatma" nağıl-operasını dinləyin. Axtarış üçün açar sözlər: Oqtay Rəcəbov, "Göyçək Fatma", nağıl-opera.

Qış ęalibdir, qış ęalib

Mahnılarda qış fęslinin obrazını yaratmaq üçün küləyin, tufanın sęsini, qarın, şaxtanın, soyuęun ęörüntüsünü canlandırmaq lazımdır. Bunları etmək üçün bęstękarın kömęyinę musiqi ifadę vasitęlęri ęəlir.

Qış mahnısı

Musiqisi Əfsər Cavanşirovun,
sözləri Tofiq Mütəllibovundur.

Qar rəngi, duman rəngi

Musiqisi Reyhan Hacızadənin,
sözləri Ülvi Hisslərindir.

Göydən yerə qar yağır,
Süd kimi ağ rəngi var.
Yağış suyu rəngsizdir,
Sərin mehlər səssizdir.
Külək tozu qaldırır,
Vıyılılı səsi var.
Göy qurşağı çıxanda
Düz yeddi rəngə çalar.
Qışda qar, yazda bar }^{2 dəfə}
Olar duman gələndə.

Sual və tapşırıqlar

1. "Qış mahnısı"nda qış fəslini necə təsvir olunub?
2. Qış fəslinin rəngləri hansı mahnının adında öz əksini tapıb?

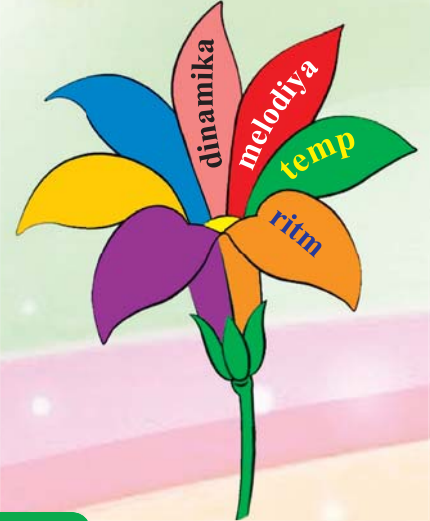

Gəzinti

İnsan gəzir, qaçır, idmanla və rəqlə məşğul olur. Musiqidə də insanların həyatında olduğu kimi, müxtəlif hərəkət sürətləri var. Bunlara **temp** deyilir.

Zərb alətlərində müxtəlif tempi ritmlər

İdman

Musiqisi Oqtay Zülfüqarovun, sözləri Teymur Elçinindir.

TEMP – musiqi əsərinin ifa sürətidir.

I
Kim sevir sə idmanı,
Bir, iki, üç, dörd.
Poladdan olar canı,
Bir, iki, üç, dörd.

II
İdmanı sevirik biz,
Bir, iki, üç, dörd.
Bərkiyir bədəniniz,
Bir, iki, üç, dörd.

Sual və tapşırıqlar

1. Musiqi əsərinin ifa sürəti necə adlanır?
2. "İdman" mahnısının sədaları ilə idman hərəkətləri edin.

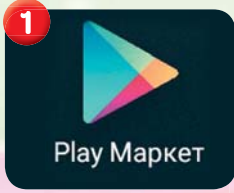

Musiqi notlarını tanıyaq

Tövsiyə olunur

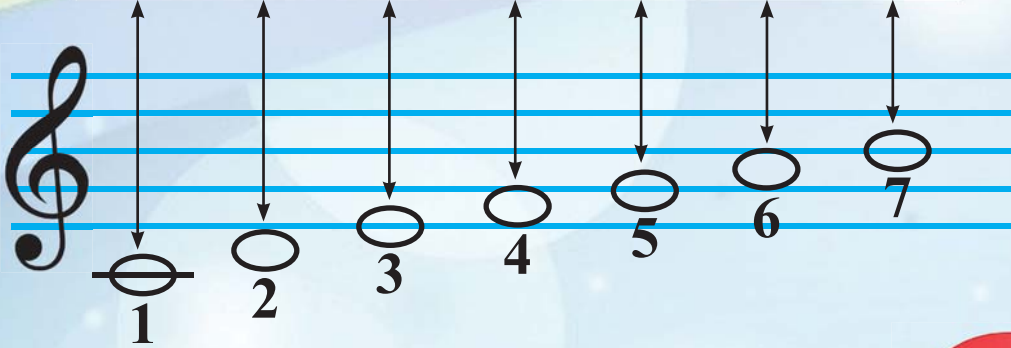
Mobil tətbiqdən bu ardıcılıqla daxil olub, əsas musiqi notlarını səsləndirək.

– kaman açarı

– bas açarı

Sual və tapşırıqlar

1. Musiqidə neçə əsas not var?
2. Mobil tətbiqə daxil olun. Not sətirlərindəki notları çalın və səslə ifa edin.

Mahnıların müəllifləri

Fəsilər

**Məryəm
Əlibəyli**
(bəstəkar)

**Sevinc
Nuruqızı**
(şair)

**Oqtay
Zülfüqarov**
(bəstəkar)

**Teymur
Elçin**
(şair)

Qar rəngi, duman rəngi

**Reyhan
Hacızadə**
(bəstəkar)

**Ülvi
Hisslər**
(şair)

**Sevdə
İbrahimova**
(bəstəkar)

**Nəbi
Xəzri**
(şair)

Nənəm nağıl danışır

14

Sınıf konserti

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni

Musiqisi Üzeyir Hacıbəylinin,
sözləri Əhməd Cavadındır.

Azərbaycan

Not yazısı Səid Rüstəmovun,
sözləri Səməd Vurğunundur.

Cücelerim

Musiqisi Qəmbər Hüseynlinin,
sözləri Tofiq Mütəllibovundur.

Tut məni, tut

Musiqisi Asya Sultanovanın,
sözləri Teymur Elçinindir.

İdman

Musiqisi Oqtay Zülfüqarovun,
sözləri Teymur Elçinindir.

Nağara

Musiqisi Oqtay Zülfüqarovun,
sözləri Abdulla Şaiqindir.

Mahnı və rəqs

Musiqisi Cahangir Cahangirovun,
sözləri Mirmehdi Seyidzadəndir.

Fəsilər

Musiqisi Məryəm Əlibəylinin,
sözləri Sevinc Nuruqızındır.

Sülh marşı

Musiqisi Sevdə İbrahimovanın,
sözləri Teymur Elçinindir.

Nənəm nağıl danışır

Musiqisi Sevdə İbrahimovanın,
sözləri Nəbi Xəzrinindir.

Qar rəngi, duman rəngi

Musiqisi Reyhan Hacızadənin,
sözləri Ülvi Hisslərinindir.

IV
bölümə

İfadəli Musiqi Aləmi

Azərbaycan xalq çalğı alətləri

TAR

Simli alətdir, mizrabla çalınır.

DƏF

Zərb alətidir, əllə vurularaq çalınır.

KAMANÇA

Simli alətdir, kamanla çalınır.

Tar, kamança, dəf alətində çalınan musiqi nümunələri

Tarımın mahnıları

Musiqisi Oqtay Zülfüqarovun,
sözləri Hikmət Ziyanıdır.

I

Eyvanda tar çalırım, balam, bala-bala-bam,
Bağçaya səs salırım, balam, bala-bala-bam.
Tarı quşlar dinləyir, balam, bala-bala-bam,
Qaranquşlar dinləyir, balam, bala-bala-bam.

II

Tellər dinir, danışır, balam, bala-bala-bam,
Sevincim aşır-daşır, balam, bala-bala-bam.
Oynayır dost, yoldaşım, balam, bala-bala-bam,
Kiçik bacım, qardaşım, balam, bala-bala-bam.

Sual və tapşırıqlar

1. Kamança nə ilə çalınır?
2. Tar nə ilə çalınır?
3. Mizrabla çalınan daha hansı musiqi alətini tanıyırsınız?

Musiqidə iki lad

Major və Minor

(Nağıl)

Biri var idi, biri yox idi. Yer üzündə əbədi qarlar və buzlar ölkəsi var idi. Bu ölkədə bəstəkarlar kədərli musiqi yazar, uşaqlar kədərli nəğmələr oxuyurdular. İnsanlar sevinməz, acı göz yaşları axırdı. Göz yaşları üst-üstə yığılar, donar, sonra parçalanıb böyük buz dağları şəklində okeanı səyahətə çıxardılar. Mahnılara kədərli ahəng verən cılız, alçaqboylu, qaraqabaq Minor özünü bu işdə günahkar hiss edər, heç kimlə danışmaz, gülməzdi. Günlərin bir günü Minor ölkədən getmək qərarına gəldi:

– Qoy insanlar xoşbəxt yaşasın, şən nəğmələr oxusunlar.

Minor buz dağlarından birinin üstünə çıxıb sürətlə bu diyardan uzaqlaşdı. Bərk külək əsir, ətrafda dalğalar şahə qalxırdı.

...Qəfildən günəş çıxdı, külək kəsdi, okean sakitləşdi. Sonra mavi suların qoynunda bir qayıq peyda oldu. Qayıqdan ətrafa şən musiqi yayıldı. Minor boylandı:

– Ey, sən kimsən?

Qayıqdakı hündürboylu, şən səsləli və yüksək əhvali-ruhiyyəli oğlan dilləndi:

– Mən Majoram.

Minor həyəcanlandı:

– Dayan, Major, getmə! Sən bizim ölkəyə çox lazımsan. Əbədi qarlar və buzlaqlar ölkəsinə.

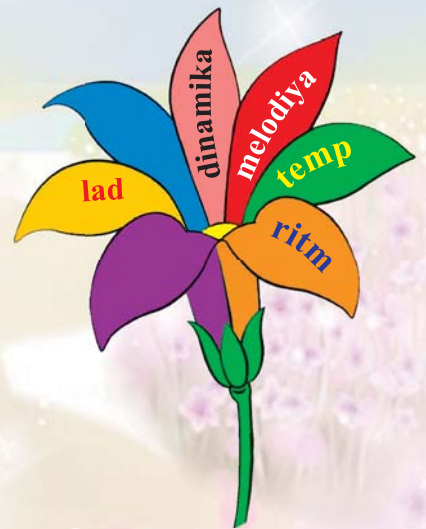
Major gülümsədi:

– Harada insanlara lazımamsa, ora getməyə həmişə hazırım. Dostum, tullan qayığa, birlikdə gedək.

...Günlər keçdi. Buzlar ölkəsinə bahar gəldi. Ağaclar çiçəklədi, quşlar şən nəğmə oxudu. Bu ölkənin insanları ilk dəfə idi ki, baharı görürdülər. Onlar sevinir və deyirdilər:

— Yaşasın iki dost: Major və Minor! Biz sizi çox sevirik!

Sevinc Nuruqtızı

LAD – müxtəlif musiqi səslərinin qarşılıqlı əlaqə sistemidir.

Bunu da bilin

Major ladında yazılmış mahnılar, adətən, şən, minor ladında yazılan mahnılar isə qəmli səslənir.

"Şən mahnı" və "Qəmli mahnı"

Musa Mirzəyev (fortepiano əsəri)

Qırmızı şar

Musiqisi Ağabacı Rzayevanın,
sözləri Cahangir Məmmədovundur.

I

Böyük qardaşım mənə
Bir şar aldı hədiyyə.
Üstünə ulduz çəkib,
Onu uçurtdum göyə.

Nəqərat:

Şarım qalxdı havaya,
Salam apardı Aya.

II

Şarım uçdu, hey uçdu,
Bapbalaca göründü.
Göyün lap ortasında
Ağ dumana büründü.

Nəqərat:**III**

Radionu qururam
Oyananda hər səhər.
Görən, nə vaxt şarımdan
Verəcəklər bir xəbər.

Sual və tapşırıqlar

1. Major ladında yazılmış mahnılar hansı xarakterli olur?
2. Minor ladında yazılmış mahnılar hansı xarakterli olur?

Laylalar

Körpənin ilk eşitdiyi melodiya ana laylasıdır.

Ananın öz körpəsinin beşiyi başında oxuduğu mahnılara "Layla", "Ninni", "Oxşama" deyilir. Bu mahnılar həzin musiqi nümunəsidir.

Laylay
Fikrət Əmirov
(fortepiano pyesi)

Laylay

Azərbaycan xalq mahnısı

I

Laylay, balam, yatasan,
Qızılgülə batasan.
Gül yastığın içində
Şirin yuxu tapasan.

Nəqərat:

Laylay, laylay, a laylay,
Körpə balam, a laylay.

II

Laylay, beşiyim, laylay
Evim-eşiyim, laylay.
Sən get şirin yuxuya,
Çəkim keşiyin, laylay.

Nəqərat:

Laylay, laylay, a laylay,
Körpə balam, a laylay.

Sual və tapşırıqlar

1. Körpənin ilk eşitdiyi melodiya necə adlanır?
2. "Laylay" mahnısında ana körpəsini əzizləmək üçün hansı sözlərdən istifadə edir?
3. Fikrət Əmirovun "Laylay" fortepiano pyesi ilə "Laylay" Azərbaycan xalq mahnısının hansı oxşar cəhətləri var?

Əziz ana, şirinsözlü ana

Biz ana laylası ilə böyüyürük.
Sonra isə özümüz analarımıza mahnılar həsr
edirik. Bu mahnılar onlara olan
sevgimizdən yararır.

Ana

*Musiqisi Cahangir Cahangirovun,
sözləri İslam Səfərlinindir.*

Anacan

Musiqisi Rəşid Şəfəqin,
sözləri Rəfiq Zəkanındır.

I

Gün çıxdı, güldü göylər,
Nur yayıldı aləmə.
Çünki biz şənlənirik,
Dilimizdə bu nəğmə.

Nəqərat:

Deyirik hamımız: "Anacan",
Sevimli mahnımız anacan.

II

Quş uçdu yuvasından,
Səsi düşdü aləmə.
Çünki biz şənlənirik,
Dilimizdə bu nəğmə.

Nəqərat:

Deyirik hamımız: "Anacan",
Sevimli mahnımız anacan.

Sual və tapşırıqlar

1. "Ana" və "Anacan" mahnıları arasında oxşar cəhətlər hansılardır?
2. Anaya həsr olunmuş daha hansı mahnıları tanıyırsınız?

Mahnıların müəllifləri

Tarımın mahnıları

Oqtay Zülfüqarov
(bəstəkar)

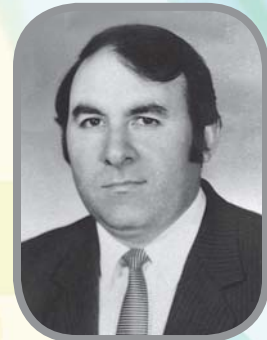
Hikmət Ziya
(şair)

Qırmızı şar

Ağabacı Rzayeva
(bəstəkar)

Cahangir Məmmədov
(şair)

Anacan

Rəşid Şəfəq
(bəstəkar)

Rəfiq Zəka
(şair)

V
bölmə

Axar sular aşıb-daşır

Çiçəkli yaz

Yaz təbiət səsləri ilə zəngin fəsildir. Dağlardakı qarların əriməsi nəticəsində sürətlə axan çayların səsi, quşların nəğməsi musiqi melodiyasına bənzəyir.

Bəstəkarlar 4 fəsil haqqında şən nəğmələr yazırlar.

Mən baharın qızıyam

Musiqisi Ələkbər Tağıyevin,
sözləri Zivər Ağayevanın.

Qaranquş

Musiqisi Ağabacı Rzayevanın,
sözləri Teymur Elçinindir.

II

Çox ölkələr keçmişən,
Oxu, nəğmən şirindir.
Dünyada ən gözəl yer
Öz yuvan, öz yerindir.
Xoş gəlmisən, qaranquş,
Qalmışdım nigaran, quş. } 2 dəfə

I

Sən gələndə, qaranquş,
Bu yerlərə yaz gəlir.
Dalınca qatar-qatar
Durna gəlir, qaz gəlir.
Getmə uzaq, qaranquş,
Sinəsi ağ qaranquş. } 2 dəfə

Sual və tapşırıqlar

1. Hansı çiçəyə "baharın qızı" deyilir?
2. "Qaranquş" və "Mən baharın qızıyam" mahnılarında hansı fəsildən danışılır?

Baharı qarşılayaq

Bahar dostluq və h mrr ylik fəslidir. Onun gəlişi ilə təbiət oyanır. İnsanlar tarlalara çıxır, yer  umlayır, toxum s pir, ağac  kirl r.  l- l  verib, yallı gedirlər.

Yallı

Az rbaican xalq rəqsi

Bahar gəlir

Musiqisi Fikrət Əmirovun,
sözləri Zeynal Cabbarzad nindir.

I

Axar sular a ır-daşır,
Da , d r l r ya illa ır.
Sevincimiz həddən a ır,
Ay uşaqlar, xoş bahar gəlir.

II

Da da  oban çalır t t k,
Ot otlayır qoyun, inək.
Əsir sərin-sərin külək,
Ay uşaqlar, xoş bahar gəlir.

Sual və tap ırılqlar

1. "Yallı" rəqsi necə ifa olunur?
2. Bahar f slin  aid kiçik esse yazın.

Novruz bayramı

Novruz bayramına həsr olunmuş mahnı və rəqslərdə şən əhvali-ruhiyyə üstünlük təşkil edir. Novruz qəhrəmanları – Keçəl və Kosanın iştirakı ilə musiqili oyunlar keçirilir.

Novruz

Azərbaycan xalq rəqsi

Novruz bayramı

Musiqisi Rəşid Şəfəqin,
sözləri Sabir Mustafanıdır.

I

Səməni gətirin,
Miz üstünə qoyun, hey.
Kos-kosanı başlayaq,
Gözəldir bu oyun, hey.

Nəqərat:

Yaz coşdurur adamı,
Gəlir Novruz bayramı!

Sual və tapşırıqlar

1. Novruz bayramı hansı fəsildə qeyd olunur?
2. Novruz bayramının qəhrəmanları Keçəl və Kosanın mahnısını yadınıza salın və ifa edin.

Mənim Azərbaycanım

30 ildən artıqdır ki, Azərbaycanın Qarabağ adlanan ərazisi işğal altında idi. 2020-ci il sentyabrın 27-də başlayan Vətən müharibəsi noyabrın 8-də böyük zəfərlə bitdi. Torpaqlarımız işğaldan azad edildi. 44 gün davam edən qəhrəmanlıq mübarizəsi Vətən tarixinə qızıl hərflərlə yazıldı. Ordumuzu qələbəyə ruhlandıran mahnı və rəqslər zəfərə gedən yolda öz müsbət təsirini göstərdi.

Qarabağ

*Musiqisi Cahangir Cahangirovun,
sözləri Rəfiq Zəkandır.*

Azərbaycan – Türkiyə

*Musiqisi Cavanşir Quliyevin,
sözləri Bəxtiyar Vahabzadəninindir.*

I

Bir millətlik, iki dövlət, }
Eyni arzu, eyni niyyət. }
Hər ikisi cümhuriyyət, }
Azərbaycan – Türkiyə. }
2 dəfə

II

Bir ananın iki oğlu, }
Bir ağacın iki qolu. }
O da ulu, bu da ulu, }
Azərbaycan – Türkiyə. }
2 dəfə

Sual və tapşırıqlar

1. "Qarabağ" mahnısında Qarabağın gözəllikləri hansı sözlərlə təsvir olunub?
2. Qarabağ haqqında daha hansı mahnıları eşitmişiniz?
3. "Azərbaycan – Türkiyə" mahnısında iki xalqın dostluğunu ifadə edən misraları səsləndirin.

Mahnıların müəllifləri

Qaranquş

Ağabacı Rzayeva
(bəstəkar)

Teymur Elçin
(şair)

Bahar gəlir

Fikrət Əmirov
(bəstəkar)

Zeynal Cabbarzadə
(şair)

Novruz bayramı

Rəşid Şəfəq
(bəstəkar)

Sabir Mustafa
(şair)

Azərbaycan – Türkiyə

Cavanşir Quliyev
(bəstəkar)

Bəxtiyar Vahabzadə
(şair)

VI
bۆlmə

Teatr aləmi

Səslənən şəkillər

Şəkilləri dinlədiyimiz musiqi nümunələri ilə əlaqələndirək.

Təbiət mahnıları

Vətənpərvərlik mahnıları

Milli rəqslər

Ana Kürüm
Aşıq mahnısı

Əsgər marşı
Musiqisi Cavanşir Quliyevin,
sözləri Əli Kaminindir.

Brilyant
Azərbaycan xalq rəqsi

Tapın görək

*Musiqisi Oqtay Zülfüqarovun,
sözləri Teymur Elçinindir.*

I

Bir qutum var mənim,
Hər gün, hər səhər
Hər quranda onu
Çalar, dillənər.

Nəqərat:

Tapın görək nədir,
Nədir bu, uşaqlar?
Tapdınız?

II

Pambıq kimi göydən
Düşər qupquru.
Gün dəyəndə ona
Olar dupduru.

Nəqərat:

Tapın görək nədir,
Nədir bu, uşaqlar?
Tapdınız?

III

Bir quşum var,
Səsi düşüb dünyaya.
Aparacaq məni
Bir gün o, Aya.

Nəqərat:

Tapın görək nədir,
Nədir bu, uşaqlar?
Tapdınız?

Sual və tapşırıqlar

1. "Tapın görək" mahnısı oynaq, sakit, yoxsa həyəcanlı səslənir?
2. Şəkillərə baxıb "Tapın görək" mahnısında tapmacaları cavablandırın.

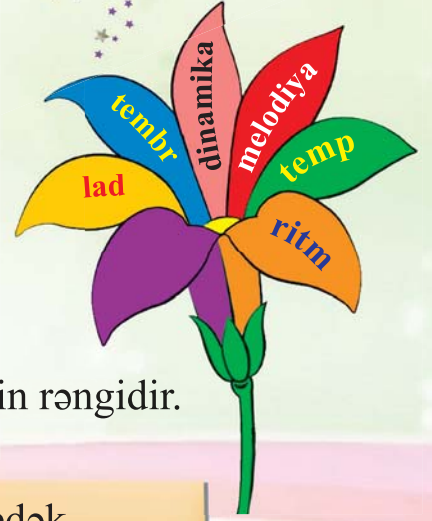

Sehri çubuq

Orkestrə dirijor rəhbərlik edir. Orkestrdəki musiqiçilər dirijorun əlindəki çubuqla etdiyi hərəkətə uyğun olaraq öz ifalarını başlayır, davam etdirir və sona çatdırırlar.

TEMBR – səs rəngidir.

Notların ölçülərinə əsasən dirijorluq edək.

Çərək not = 1 və

Yarım not = 1 və 2 və

"Cəngi" rəqsi

"Koroğlu" operasından

Musiqisi Üzeyir Hacıbəylinindir.

Azərbaycan əsgəri

Musiqisi Reyhan Hacızadənin,

sözləri Ülvi Hisslərindir.

I

Qüvvətlidir qolları,
Qırıb tökər kolları.
Keçər çətin yolları,
Azərbaycan əsgəri!

II

Qürurun tutar yüksək,
Zəifə edər kömək.
Dillərdən düşməyəcək,
Azərbaycan əsgəri!

Nəqərat:

Qəlbiaçıq, gözütöx,
Ona tay, bərabər yox.
Gedər ancaq irəli, }
Azərbaycan əsgəri! }^{2 dəfə}

Sual və tapşırıqlar

1. Orkestri kim idarə edir?
2. "Cəngi" rəqsi hansı operadandır?
3. "Azərbaycan əsgəri" mahnısında əsgərlərin igidliyi hansı sözlərlə ifadə edilib?

25-26

Kukla teatri

Azərbaycan Dövlət Kukla Teatrında uşaqlar, məktəblilər üçün tamaşalar göstərilir.

Şəngülüm, Şüngülüm, Məngülüm

Üç keçi balasının mahnısı

Şəngülüm, Şüngülüm, Məngülüm

"Çəpişlərin yallısı"

Balaca keçilərin kupletləri

"Şəngülüm, Şüngülüm, Məngülüm" tamaşasından
Musiqisi Sərdar Fərəcovun,
librettosu* Hüseynağa Atakişiyevindir.

Şəngül:

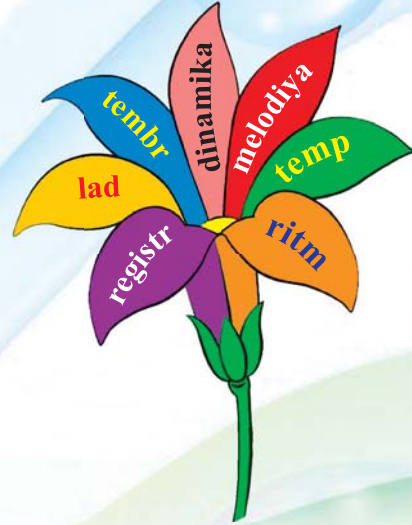
Şəngüləm, gözlərim qara,
Bənzəyirəm ceyranlara.
Şəvə tüküm buruq-buruq,
İncə baldır, qısa quyruq.
Yeni çıxmış buynuzlarım,
Buxağında qotazlarım.
Bir yaşında maral çəpiş,
Bacaqlarım bir dal çəpiş.
Şəngüləm, Şəngüləm, Şəngüləm.

Məngül:

Hələ bircə Məngülə bax,
Ayağında şəkə bax.
Yoxdur belə gözəl çəpiş,
Nazlı çəpiş, tərəl çəpiş.
Yumşaq tükü ala-bula,
Tamamilə başabəla!
Yoxdu belə gözəl çəpiş,
Nazlı çəpiş, tərəl çəpiş.
Məngüləm, Məngüləm, Məngüləm.

Şüngül:

Şüngülün gözləri nərgiz,
Sanki dünyadan xəbərsiz.
Gecə-gündüz oynaqlaram,
Öz anamı qucaqlaram.
İpək tükü bəyaz, yumşaq,
Qulaqlarım sanki zanbaq.
Alnındakı qaşqa gözəl,
Yoxdu məndən başqa gözəl.
Şüngüləm, Şüngüləm, Şüngüləm.

REGİSTR – səs diapazonunun
eyni tembrə malik müəyyən bir
hissəsidir.

Sual və tapşırıqlar

1. "Balaca keçilərin kupletləri" hansı tamaşadandır?
2. Keçi balalarının kupletlərini oxuyun və onlar haqqında nə öyrəndiyinizi deyın.

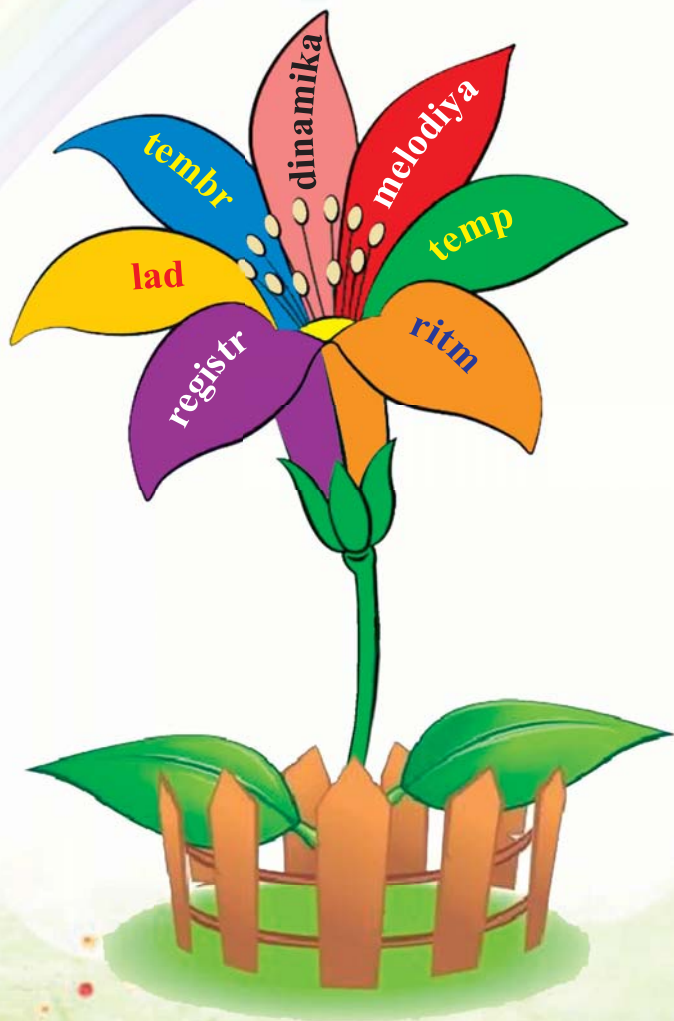
*libretto – musiqili səhnə əsərinin ədəbi (yazılı) mətni

Musiqini yaradan intonasiya

Göy qurşağının 7 əsas rəngi, musiqinin 7 əsas notu olduğu kimi, intonasiyanın da 7 tərkib hissəsi var. Melodiya, dinamika, tembr, lad, registr, ritm, temp intonasiyanın tərkib hissələridir. Onlar olmasa, musiqi əsəri yaranmaz.

Çobanın mahnısı

*Musiqisi Oqtay Zülfüqarovun,
sözləri Abdulla Şaiqindir.*

İkincilərək biz

Musiqisi Oqtay Rəcəbovun,
sözləri Əjdər Ağayevindir.

I

Geniş otağımız var,
Tərtəmizdir partamız.
Müəllimi həvəslə
Dinləyirik hamımız.

Nəqərat:

İkincilərək biz, }
İkincilərək biz. } ^{2 dəfə}

II

Səyahətə çıxırıq,
Oxuyuruq, yazırıq.
Keçdiyimiz dərslərə
Biz həmişə hazırıq.

Nəqərat:

İkincilərək biz, }
İkincilərək biz. } ^{2 dəfə}

Sual və tapşırıqlar

1. İlboyu topladığımız ləçəklərdən alınan çiçəyi necə adlandırma bilərik?
2. Bu çiçəyin ləçəklərinin adını sadalayın.

Musiqi alətlərinin sehri səsləri

Tövsiyə olunur

Musiqi alətlərində 3 fərqli melodiya bir yerdə səslənə bilər. Belə ifaya 1 səslə, 2 səslə və 3 səslə ifa deyilir. Bunun üçün mobil tətbiqdən səhifələri şəkildəki ardıcılıqla açın.

Əvvəlcə tütəyi (6), trubanı (8), skripkanı (7) səsləndirin. Sonra isə növbə ilə digər alətləri. Alətlərin ifasını bu ardıcılıqla öncə səsləndirin, sonra isə dayandırın.

Səslənmə: 1,2,3,4,5,6,7,8,9

Dayandırılma: 9,5,4,8,6,3,1,7,2

Sual və tapşırıqlar

Bu üsulla daha hansı alətləri səsləndirə bilərik?

Mahnıların müəllifləri

Tapın görək

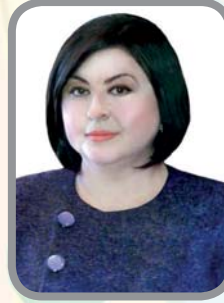

Oqtay
Zülfüqarov
(bəstəkar)

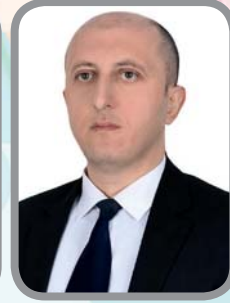

Teymur
Elçin
(şair)

Azərbaycan əsgəri

Reyhan
Hacızadə
(bəstəkar)

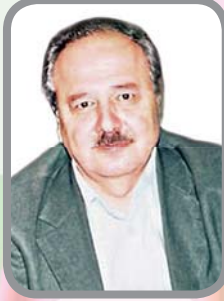

Ülvi
Hisslər
(şair)

Balaca keçilərin kupletləri

Sərdar
Fərəcov
(bəstəkar)

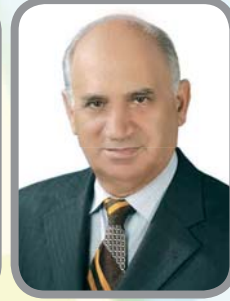

Hüseynağa
Atakişiyev
(şair)

İkincilərək biz

Oqtay
Rəcəbov
(bəstəkar)

Əjdər
Ağayev
(şair)

Sınıf konserti

28

Tarımın mahnıları

Musiqisi Oqtay Zülfüqarovun,
sözləri Hikmət Ziyandır.

Qırmızı şar

Musiqisi Ağabacı Rzayevanın,
sözləri Cahangir Məmmədovundur.

Laylay

Azərbaycan xalq mahnısı

Anacan

Musiqisi Rəşid Şafəqin,
sözləri Rəfiq Zəkandır.

Qaranquş

Musiqisi Ağabacı Rzayevanın,
sözləri Teymur Elçinindir.

Bahar gəlir

Musiqisi Fikrət Əmirovun,
sözləri Zeynal Cabbarzadəndir.

Novruz bayramı

Musiqisi Rəşid Şafəqin,
sözləri Sabir Mustafandır.

Azərbaycan – Türkiyə

Musiqisi Cavanşir Quliyevin,
sözləri Bəxtiyar Vahabzadəndir.

Tapın görək

Musiqisi Oqtay Zülfüqarovun,
sözləri Teymur Elçinindir.

Azərbaycan əsgəri

Musiqisi Reyhan Hacızadənin,
sözləri Ülvi Hisslərinindir.

Balaca keçilərin kupletləri

Musiqisi Sərdar Fərəcovun,
librettosu Hüseynağa Atakişiyevindir.

İkincilərək biz

Musiqisi Oqtay Rəcəbovun,
librettosu Əjdər Ağayevindir.

BURAXILIŞ MƏLUMATI

MUSIQI 2

*Ümumi təhsil müəssisələrinin 2-ci sinifləri üçün
Musiqi fənni üzrə*

DƏRSLİK

Tərtibçi heyət:

Müəlliflər

*Oqtay Məmmədağa oğlu Rəcəbov
Nazim Kazım oğlu Kazımov
Reyhən Təvəkkül qızı Hacızadə*

Redaktor

Sevinc Nuruqızı

Bədii və texniki redaktor

Abdulla Ələkbərov

Dizayner

Firuzə İbrahimova

Korrektor

Ülkər Tağıyeva

Rəssam

Firuzə Gərayqızı

Dərsliyə rəy verən təşkilatlar:

Ü.Hacıbəyli adına Bakı Musiqi Akademiyası,
AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat,
Nəsimi adına Dilçilik institutları

© Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi (qrif nömrəsi: 2021-015)

Müəlliflik hüquqları qorunur. Xüsusi icazə olmadan bu nəşri və yaxud onun hər hansı hissəsini yenidən çap etdirmək, surətini çıxarmaq, elektron informasiya vasitələri ilə yaymaq qanuna ziddir.

Hesab-nəşriyyat həcmi 6,8. Fiziki çap vərəqi 8,0.
Formatı 57x82 ¹/₈. Kəsimdən sonra ölçüsü: 195x275.
Səhifə sayı 64. Şriftin adı və ölçüsü: jurnal qarnituru, 16-20 pt.
Ofset kağızı. Ofset çapı.
Sifariş 54. Tiraj 86037. Pulsuz. Bakı—2021.

Əlyazmanın yığma verildiyi və çapa imzalandığı tarix: 14.07.2021

Nəşriyyat və çap məhsulunu istehsal edən:
“Təhsil Nəşriyyat-Poliqrafiya” MMC
(Bakı, AZ 1052, F.Xoyski küç., 121a (149))

Əziz məktəbli!

Bu dərslik sizə Azərbaycan dövləti tərəfindən bir dərs ilində istifadə üçün verilir. O, dərs ili müddətində nəzərdə tutulmuş bilikləri qazanmaq üçün sizə etibarlı dost və yardımçı olacaq.

İnanırıq ki, siz də bu dərsliyə məhəbbətlə yanaşacaq, onu zədələnmələrdən qoruyacaq, təmiz və səliqəli saxlayacaqsınız ki, növbəti dərs ilində digər məktəbli yoldaşınız ondan sizin kimi rahat istifadə edə bilsin.

Sizə təhsildə uğurlar arzulayırıq!

